

SOCIETATEA DE STUDII CLASICE DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

DĂRI DE SEAMĂ ALE ȘEDINȚELOR

LXXXIX

ȘEDINȚA EXTRAORDINARĂ DIN 11 NOIEMBRIE 1966

organizată în colaborare cu «Cercul științific al Facultății de limba și literatura română»

Prezidează prof. G. C. NICOLESCU, decanul Facultății de limba și literatura română, și prof. R. VULPE, vicepreședinte.

Ședința se deschide la ora 19¹⁵.

Membri prezenți: I. Aisner, A. Aricescu, N. I. Barbu, M. Fr. Băltăceanu, L. Buzdugan, Tr. Costa, N. Crețu, Fl. Demetrescu, M. Duțescu, I. Fischer, Val. Georgescu, Al. Graur, I. Ionescu, H. Mihăescu, V. Nicolae, N. Onea, D. M. Pippidi, C. Poghirc, E. Poghirc, T. Popa-Tomescu, I. Popescu, C. Săndulescu, Gh. Sirbu, E. Slave, S. Stati, N. I. Ștefănescu, J. Unguru-Vilan, A. Vasiliu, A. Vraciu, R. Vulpe, L. Wald.

Au participat de asemenea numeroși membri ai corpului didactic. Dintre foștii elevi ai lui Meillet au fost de față acad. Iorgu Iordan și Em. Petrovici.

Deschizând ședința, prof. G. C. NICOLESCU anunță că aceasta va fi consacrată centenarului nașterii lui A. Meillet (1866—1936). Ordinea de zi prevede trei comunicări:

1. Conf. GH. MIHĂILĂ, *A. Meillet slavist*¹. Antoine Meillet, (11 noiembrie 1866—21sept. 1936), reprezentantul cel mai de seamă al lingvisticii franceze din primele decenii ale secolului nostru, a constituit un caz aproape unic în comparatistica modernă, fiind un cunoscător profund nu numai al principalelor limbi vechi indo-europene, ci și al continuatoarelor actuale ale acestora și chiar al unor limbi aparținând altor familii.

Printre grupurile de limbi cărora A. Meillet le-a acordat o atenție specială se numără și cele slave. Prima sa carte tipărită este, astfel, *Recherches sur l'emploi du génitif-accusatif en vieux slave* (Paris, 1897) urmată de alte cercetări în domeniul slavisticii: *Études sur l'étymologie et le vocabulaire du vieux slave* (Partea I—II, Paris, 1902—1905), gramatici ale limbilor polonă (1921) și sirbo-croată (1924) — ambele în colaborare —, încununarea activității sale în acest domeniu fiind *Le slave commun* (Paris, 1924), carte devenită clasică. Fondator, împreună cu Ernest Denis și Paul

¹ Într-o formă completată, comunicarea a apărut sub titlul *Antoine Meillet (Cu prilejul centenarului nașterii)*, în *Romanoslavica*, XIV, 1967, p. 455—459.

Boyer, al Institutului de studii slave din Paris și al publicației *Revue des études slaves* (1921), A. Meillet a sprijinit efectiv studiile de slavistică în Franța și în alte țări, publicînd el însuși numeroase articole consacrate limbilor slave și recenzînd cu competență și obiectivitate lucrările altor cercetători.

Opera multilaterală și profundă a marelui lingvist francez îi asigură și astăzi, la 30 de ani de la moarte, un loc de frunte în lingvistica mondială a secolului nostru.

2. Conf. C. POGHIRC, *Viața lui A. Meillet și activitatea sa de indo-europenist*. Vorbitorul a schițat mai întîi etapele și evenimentele mai importante ale vieții și activității lui A. Meillet, subliniînd meritul lui ca ilustru profesor, care a format o întreagă serie de lingviști străluciți, și de savant, care timp de aproape o jumătate de secol a fost sufletul școlii lingvistice franceze. Deși preocuparea sa de căpetenie a fost un domeniu special, gramatica comparată, Meillet, conștient de necesitatea teoriei, s-a interesat permanent de ideile noi care pătrundeau în lingvistica generală, a contribuit la răspîndirea lor și a emis el însuși idei prețioase. Bogăția ideilor sale este ceea ce deosebește evident lucrările sale de cele ale neogramaticilor. Ca indo-europenist, el a îmbrățișat aproape întreg acest domeniu, dînd lucrări importante referitoare la limbile clasice, indo-iranice, balto-slave, germanice, armeană, hitită, toharică, albaneză, limbile romanice etc. Deosebit de prețios a fost, de asemenea, aportul lui A. Meillet la studierea relațiilor lingvisticii cu alte discipline (sociologie, psihologie ș.a.). Dacă la toate acestea mai adăugăm ținuta perfect obiectivă și riguros științifică a savantului, și caracterul cu totul deosebit al omului, înțelegem de ce este unanim considerat ca cel mai mare lingvist al timpului său. Opera sa inițiază o nouă etapă în istoria lingvisticii.

3. Acad. AL. GRAUR, *A. Meillet — omul*. Conferențiarul a făcut o prezentare a omului Meillet, totdeauna îndatoritor față de colegii și elevii săi, vizibil bucuros cînd oameni tineri prezentau contribuții remarcabile, lipsit de prejudecăți rasiale sau naționaliste. Printre alte multe trăsături remarcabile, vorbitorul a scos în relief claritatea perfectă a oricărei expuneri a lui Meillet, care lăsa impresia că spune totdeauna exact ceea ce vrea să spună, dozîndu-și aprecierile pe măsura dorită, astfel că exprimarea nu-i făcea nici un fel de dificultăți.

Ședința se ridică la ora 20³⁵.

XC

ȘEDINȚA DIN 7 DECEMBRIE 1966

Prezidează acad. AL. GRAUR, președinte.

Ședința se deschide la ora 18¹⁵.

Membri prezenți: P. Alexandrescu, V. Andronescu-Eftimie, N. I. Barbu, L. Buzdugan, Gh. Cantacuzino, M. Coja, Em. Condurachi, D. Crăciun, S. Dimitriu, S. Dolinescu-Ferohe, E. Dorușin-Boilă, M. Dușescu, I. Fischer, Val. Georgescu, M. Gramatopol, Al. Graur, Gh. Gușu, M. Hetco, L. Lupaș, M. Marinescu-Himu, Margareta Nasta, M. Nasta, S. Nicolau, N. Onea, Z. Petre, M. V. Petrescu, D. M. Pippidi, Gh. Poenaru-Bordea, E. Poghirc, L. Pop, Em. Popescu, C. Preda, C. Sîndulescu, Gh. Sirbu, Iorgu Stoian, Al. Suceveanu, A. Tuzu, R. Vulpe.

Invitați: L. Chișescu, M. Chișescu, A. Ștefan, S. Ștefan, A. Vulpe.

Informație. Prof. D. M. PIPPIDI anunță că din cauza inundațiilor din Italia, vizita prof. Fr. Sartori, care trebuia să aibă loc în cursul lunii noiembrie, a fost amînată.

Alegeri de noi membri: Au fost aleși membri ai Societății: MARIA MUNTEANU (recomandată de prof. A. BODOR și VL. ILIESCU), C. NOICA (recomandat de prof. D. M. PIPPIDI și M. NASTA) și AL. VULPE (recomandat de prof. D. M. PIPPIDI și EM. BOILA).

Prezentări de lucrări recente. M. DUȚESCU: P. Boyancé, *Lucrece et l'épicurisme*, Paris, 1963. M. NASTA: M. Pohlenz, *Kleine Schriften*, Hildesheim, 1965; H. Lausberg, *Handbuch der literarischen Rhetorik*, München, 1960; J. Taillardat, *Les images d'Aristophane*, Paris, 1965; Aristides Quintilianus, *De musica*, ed. R. Winnigton-Ingram, Leipzig, 1965; Plutarchus, *Moralia*, VI, 3, edd. K. Ziegler, M. Pohlenz, Leipzig, 1965. D. CRĂCIUN: Plutarh, *Vieți paralele*, III (notițe introductive, traducere și note de N. I. Barbu), București, 1966; Thucydides, *Războiul peloponeziac* (studiu introductiv, traducere, note, indice de N. I. Barbu), București, 1966; Gh. Guțu, *Dicționar latin-român*, București, 1966. Prof. D. M. PIPPIDI; *Journal of Hellenic Studies*, LXXXVI, 1966; *Phoenix*, XX, 1966, 2; *Proceedings of the Cambridge Philological Association*, 192, 1966; *Bull. de l'Association Guillaume Budé*, 1966, 3. Acad. AL. GRAUR: *Studii clasice*, VIII, 1966.

Comunicare. Prof. D. M. PIPPIDI, *A doua întemeiere a Histriei în lumina unui document inedil*. (Vezi articolul autorului, în *Studii clasice*, IX, 1967, p. 153–166).

Discuții. Pun întrebări și iau parte la discuții: acad. EM. CONDURACHI, R. VULPE, C. PREDA, EM. POPESCU, AL. GRAUR, M. GRAMATOPOL.

Acad. EM. CONDURACHI: caracterul violent al cuceririi Histriei de către Burebista (avînd, poate, scopul de a preveni prezența romană la gurile Dunării) este prima oară clar atestat de un document epigrafic (pentru Olbia, o situație similară era deja cunoscută); săpăturile din campania arheologică a anului 1966 confirmă știrile oferite de inscripție: distrugerea unui templu din zona sacră a Histriei pare să provină din aceeași epocă.

Prof. R. VULPE consideră, bazat pe argumente paleografice, că inscripția prezentată în comunicare e anterioară celei dedicate lui Aristagoras, fiul lui Apaturos; refacerea Histriei ar fi putut începe încă în vremea stăpînirii lui Burebista, deoarece inscripția trece sub tăcere împrejurările distrugerii orașului.

M. GRAMATOPOL încearcă să situeze inscripția, pe baze paleografice și onomastice, în secolul III e.n. Argumentele avansate de d-sa au fost respinse de autorul comunicării și de acad. AL. GRAUR.

Divers. Acad. AL. GRAUR anunță că trei lucrări ale unor membri ai Societății au primit premii pentru prezentare grafică: *Corpus Vasorum Antiquorum* de S. DIMITRIU și P. ALEXANDRESCU, ediția germană a *Monumentului de la Adamclisi* de FL. BOBU FLORESCU și *Noaptea atice* ale lui Aulus Gellius de D. POPESCU și I. FISCHER.

Ședința se ridică la ora 20⁰⁰.

XCI

ȘEDINȚA DIN 4 IANUARIE 1967

organizată în colaborare cu Centrul de logică al Academiei

Prezidează acad. AL. GRAUR, președinte.

Ședința se deschide la ora 18¹⁵.

Membri prezenți: I. Aisner, N. I. Barbu, M. Fr. Bîltăceanu, A. Calangiu, A. Cizek, Tr. Costa, G. Creția, Fl. Demetrescu, A. Donciu, I. Fischer, C. Georgescu, Al. Graur, M. Guțu, M. Hetco,

Maria Iliescu, R. Iordache, H. Mihăescu, Margareta Nasta, M. Nasta, S. Nicolau, C. Noica, A. Piatkowski, D. M. Pippidi, C. Poghir, E. Poghir, D. Popescu, S. Popescu, Cl. Popovici, C. Săndulescu, S. Stati, N. I. Ștefănescu, Ș. Tanașoca, J. Unguru, R. Vulpe, J. Zezeanu.

Invitați. Al. Barnea, N. Bolian, G. Brătescu, A. Caratzali, A. Frenkian, Al. Horhoianu, A. Popovici, G. Rusu, M. Sfetescu-Frenkian, V. Streinu, D. Țicoș.

Acad. AL. GRAUR anunță că ședința va fi închinată comemorării prof. A. M. FRENKIAN, vicepreședinte al Societății, de la a cărui moarte s-au împlinit doi ani. La această comemorare s-a asociat « Centrul de logică » al Academiei, unde A. Frenkian a condus, în ultimii ani ai vieții, sectorul de istorie a logicii.

Comunicări. 1. Prof. DAN BĂDĂRĂU, *Locul lui Aram Frenkian în cultura noastră ca logician și filozof.* Autorul scoate în evidență valoarea științifică a lucrărilor lui A. Frenkian care constituie într-un tot încheiat doctrinele unor gânditori ai antichității numai fragmentar ajunși până la noi; relevă de asemenea importanța studiilor privind concepțiile logice și matematice ale anticilor și ale cercetătorilor moderni. Întreaga viață și operă a lui A. Frenkian e o lecție de probitate și de modestie, un exemplu de încredere în valoarea și viitorul științei.

2. Prof. N. I. BARBU, *A. Frenkian, profesor și filolog.* A ținut cursuri și seminarii de un înalt nivel științific, în care vastitatea problemelor abordate nu își găsea egalul decât în profunzimea ideilor și finețea nuanțelor. Printre cursuri cităm: istoria literaturii eline în epoca clasică; morfologie istorică greacă; izvoarele filozofiei grecești. La seminarii a făcut interpretări din filozofi și oratori. În discuțiile cu studenții se vădea amploarea cunoștințelor în multe domenii: filozofie, matematici, indianistică.

Variatatea domeniilor se vede și din lucrările sale, din care cităm: *Concepția despre zei a lui Euripide* (în Studii de literatură universală, 1957); *Ideogramele și determinativele în linearul B* (în Studii clasice, 1960); *Le réalisme grec* (Cernăuți, 1939); *Die typenbildende Geistesart der Hellenen in der Plastik und Literatur* (în Das Altertum, 1957); *Le monde homérique*, Paris, 1934. Dacă luăm ca exemplu această din urmă lucrare, concepută la o vîrstă destul de tînără, ne dăm îndată seama de spiritul de sistem, de organizarea și dominarea problemelor în discuție, de vastitatea și, mai ales, varietatea bibliografiei. Astfel, pentru elucidarea problemelor abordate în această lucrare, A. Frenkian a consultat istorici ca G. Glotz, filologi și istorici literari ca U.v. Wilamowitz-Moellendorff, istorici ai filozofiei grecești, ca Burnet și alții. La sfîrșitul lucrării, autorul izbutește să creioneze o imagine cît se poate de veridică despre lume pe care și-o făceau grecii, așa cum reiese din poemele homerice, și care constituie, în același timp, o etapă importantă în evoluția gândirii grecești.

În toate lucrările, cursurile, seminariile, discuțiile, profesorul Frenkian lăsa imediat să se vadă spiritul științific, amplitudinea informațiilor, lărgimea punctelor de vedere, adîncimea observației, vasta cultură, gîndirea pătrunzătoare, claritatea ideilor, căldura și vehemența, plină de umanitate, cu care-și susținea convingerile.

3. Prof. I. ТÓTH, *A. Frenkian istoric al matematicii și al științelor.* Aceste cercetări sînt animate de dorința clarificării unui obiectiv bine conturat: caracterizarea spiritualității eline, în ansamblul ei, în opoziție cu spiritualitatea orientală. În lucrarea *L'Orient et les origines de l'idéalisme subjectif*, apărută în 1946, este fixat pentru prima dată termenul cel mai important al problemei: ideea creației din nimic le este străină tuturor filozofilor greci, cît și mitologiei eline, ea fiind de origine pur orientală. Prima expresie scrisă a teoriei creației prin gîndirea și prin pronunțarea numelui obiectului creat este regăsită de Frenkian într-o mult discutată inscripție egipteană dedicată regelui Shabaka. Sinteza decisivă dintre gîndirea orientală și cea elină este efectuată în cadrele gîndirii neoplatonice, în care ideea creației își face pentru prima dată

loc în spiritualitatea elină. Privind din acest punct de vedere lucrările din trecut ale lui Frenkian descoperim încă în teza sa de doctorat germeii preocupărilor care l-au împins către această constatare. Într-adevăr, în *Mimesis și muzica* el pornește de la observația că în estetica grecilor antici fenomenul artistic era explicat prin intermediul termenului de mimesis, deși interpretarea artei muzicale și a dansului pe baza unei teorii a imitației întâmpină anumite dificultăți. Fără ca în această lucrare să se exprime explicit, din materialul prezentat și analizat de el rezultă totuși clar că dificultățile întâmpinate de greci în explicarea fenomenului artistic prin mimesis se datorează tocmai ignorării fenomenului de creație în artă. Întrepătrunderea filozofiei eline și a celei orientale în cadrele neoplatonismului l-au preocupat intens în ultimele două decenii. Din păcate marea operă istorică consacrată surselor și influențelor orientale în filozofia lui Plotin a rămas doar sub forma unui fragment. Teza expusă în lucrarea despre originile orientale ale ideii de creație ar fi trebuit să-și găsească aici o dezvoltare mult mai amplă și largă umplând intervalul de timp care s-a scurs între apariția inscripției egiptene a regelui Shabaka și filozofia plotiniană.

În încheiere, M. NASTA prezintă și citește largi extrase din dialogul platonice postum *Apolodor sau despre bătrânețe*, scris de A. FRENKIAN în limba greacă și tradus de d-sa (în colaborare cu S. NOICA).

Acad. AL. GRAUR mulțumește vorbitorilor, care au contribuit la evocarea filologului complet și a omului deosebit care a fost A. Frenkian.

Ședința se ridică la ora 19⁴⁵.

XCI

ȘEDINȚA DIN 1 FEBRUARIE 1967

Prezidează acad. AL. GRAUR, președinte.

Ședința se deschide la ora 18⁴⁵.

Membri prezenți: P. Alexandru, N. I. Barbu, L. Buzdugan, Gh. Cantacuzino, Tr. Costa, E. Dobroiu, A. Donciu, V. Dumitrescu, M. Dușescu, I. Fischer, C. Georgescu, Val. Georgescu, M. Gramatopol, Al. Graur, M. Marinescu-Himu, M. Nasta, C. Noica, A. Piatkowski, D. M. Pippidi, Gh. Poenaru-Bordea, C. Poghirc, E. Poghirc, Aurel Popescu, D. Popescu, T. Popescu, Cl. Popovici, Gh. Sirbu, L. Stoianovici, R. Vulpe.

Invitați: A. Birsan, C. Floru, C. Gheorghiu, A. Horhoianu, Ș. Mironescu, A. Popovici, V. Streinu, R. Theodorescu.

Alegeri de noi membri. Au fost aleși membri ai Societății: prof. NINA CORNEAGĂ (recomandată de prof. GH. CONDURACHE și N. CONDURACHE), prof. DUMITRU ERDEȘ (recomandat de prof. GH. CONDURACHE și N. CONDURACHE), prof. TATIANA PAPANAGA (recomandată de prof. GH. CONDURACHE și N. CONDURACHE), prof. PETRE SCRIPCĂ (recomandat de prof. GH. CONDURACHE și N. CONDURACHE), SIMINA NOICA (recomandată de prof. O. TCACIUC și C. CĂLINESCU), prof. ȘT. CUCIUREANU (recomandat de prof. O. TCACIUC și C. CĂLINESCU), ADINA BIRSAN (recomandată de prof. N. I. BARBU și M. MARINESCU-HIMU), ȘERBAN MIRONESCU (recomandat de prof. C. POGHIRC și I. FISCHER).

Prezentări de lucrări recente. Prof. M. MARINESCU-HIMU: H. Mihăescu, *Influența grecească asupra limbii române*, București, 1966; Xenophon, *Reikunst* (griechisch und deutsch von

Kl. Widdra), Berlin, 1965; P. Grimal, *Rome*, Paris, 1962. Prof. VL. DUMITRESCU: L. A. Stella, *La civiltà micenea nei documenti contemporanei*, Roma, 1965. M. NASTA: L. R. Palmer, *Mycenaeans and Minoans*, New York, 1965.

Comunicare. C. NOICA, *Aristotelismul în Principatele Române în secolul al XVII-lea și al XVIII-lea*. (Vezi Studii clasice, IX, 1967, p. 253—266).

Discuții. Pun întrebări și ia parte la discuții: prof. D. M. PIPPIDI, A. PIATKOWSKI, VAL. GEORGESCU, N. I. BARBU, M. MARINESCU-HIMU, M. NASTA, AL. GRAUR.

Prof. N. I. BARBU nu consideră că traducerea în latinește a operelor lui Aristotel a putut constitui o piedică în calea înțelegerii lui corecte în evul mediu.

Prof. M. MARINESCU-HIMU pune în legătură dezvoltarea învățămîntului filozofic grecesc în Principate cu reacția antifilozofică din Grecia și cu influența occidentală asupra culturii românești în secolele XVII și XVIII.

Prof. VAL. GEORGESCU situează problema aristotelismului în ansamblul mișcării culturale europene, stabilind analogii cu cultura juridică a Principatelor. În lupta dintre curentele progresiste și cele conservatoare din biserica orientală (avînd ca paralelă în Occident lupta dintre Reformă și Contrareformă), Coridaleu reprezintă curentul progresist, victorios pînă la urmă. Ceea ce autorul comunicării a numit « calea greacă » de dezvoltare a aristotelismului, încheiată cu opera lui Coridaleu, nu trebuie considerată ca o dezvoltare lineară și izolată, ci trebuie interpretată ca un reflex al « Renașterii » de tip oriental, mișcare rezultată dintr-un contact al culturii de tradiție bizantină cu cea occidentală (Coridaleu însuși a studiat la Padova).

Diverse. I. FISCHER dă informații asupra Conferinței de studii clasice de la Görlitz: se va desfășura între 10 și 14 octombrie, urmată, în 16 octombrie, la Berlin, de un coloquiul de micenologie. Delegația românească va ține următoarele referate și coreferate: G. BORDENACHE, coreferat la tema « Clasicismul », M. NASTA, coreferat la tema « Problemele traducerii tragediei antice », prof. M. MACREA, referat la tema « Noi descoperiri arheologice ».

Prof. M. MARINESCU-HIMU propune ca Societatea să ia inițiativa unei manifestări cu ocazia împlinirii a 2500 de ani de la prima reprezentare a unei drame a lui Thespis.

Ședința se ridică la ora 20⁰⁰.

XIII

ȘEDINȚA DIN 1 MARTIE 1967

Prezidează acad. AL. GRAUR, președinte.

Ședința se deschide la ora 18⁰⁰.

Membri prezenți: A. Birsan, G. Bunescu, Gh. Ciulei, D. Crăciun, H. Dumitrescu, M. Duțescu, I. Fischer, Fl. Fugariu, Val. Georgescu, Al. Graur, G. Guțu, R. Iordache, M. Marinescu, C. Noica, M. V. Petrescu, D. M. Pippidi, E. Poghirc, D. Popescu, Cl. Popovici, C. Săndulescu, Gh. Sîrbu, D. Slușanschi, N. I. Ștefănescu, R. Vulpe.

Invitat: A. Popovici.

Informații. Acad. AL. GRAUR exprimă, în numele Societății, urări de viață îndelungată și succese în activitatea științifică profesorilor D. MARMELIUC, care a împlinit de curînd 80 de ani, și H. MIHĂLESCU, a cărui a 60-a aniversare a fost recent sărbătorită în cadrul secției a XII-a a Academiei.

D-sa anunță totodată că patru dintre membrii Societății au fost distinși cu premii ale Academiei: Prof. VAL. GEORGESCU, pentru lucrarea *Preemiunea în istoria dreptului românesc (Dreptul de protimisis)*, prof. N. LASCU, pentru lucrarea *Cum trăiau romanii*, H. DAICOVICIU, pentru lucrarea *Dacii*, și prof. GH. TOHĂNEANU, pentru *Studii de stilistică eminesciană*.

Prezentări de lucrări recente. Prof. VAL. GEORGESCU: Fr. Schulz, *Geschichte der römischen Rechtswissenschaft*, Weimar, 1961. I. FISCHER: *Istituto orientale di Napoli. Annali. Sezione linguistica*, VII, 1966.

Comunicare. Dr. GH. CIULEI, *Elemente ale filozofiei grecești în concepția lui Cicero despre echitate*. Autorul, după ce a expus analiza sumară a noțiunii de echitate în operele gânditorilor greci, a căutat prin analiza textelor *De partitione oratoria*, 37 și *Topica* 23, să arate pe de o parte, elementele filozofiei grecești referitoare la noțiunea de echitate care au fost întrebuițate de Cicero în încercarea sa de a sistematiza această noțiune, iar pe de altă parte să redea încercările de sistematizare a acestei noțiuni de către Cicero. Din aceste încercări de precizare și sistematizare a noțiunii de echitate în opera lui Cicero — încercări bazate pe rezultatele la care au ajuns diferitele școli ale filozofiei grecești — se desprinde atît importanța acestei noțiuni, care a contribuit cel mai mult la transformarea ulterioară a dreptului roman, cît și evoluția pe care gândirea lui Cicero a suferit-o în stabilirea raporturilor dintre echitate, drept și justiție.

Discuții. Prezintă observații prof. VAL. GEORGESCU și AUREL POPESCU.

Prof. VAL. GEORGESCU situează problema dezbătută în comunicare în cadrul, pe de o parte, al raporturilor dintre dreptul roman și cel grec, și, pe de altă parte, în al raporturilor dintre doctrina lui Cicero și gândirea juridică a prudenților. D-sa schițează evoluția ideii de echitate în filozofia greacă prearistotelică, atrăgînd atenția asupra rolului pitagoreismului și al sofștilor în fundarea rațională a dreptului. Prin distincția dintre justiția distributivă și cea comutativă, Aristotel caută să pună de acord ideea unei justiții bazate pe egalitate cu inegalitatea caracteristică societății sclavagiste; prin introducerea de către sofști a ideii de drept natural se urmărea atenuarea rigidității legilor, adesea depășite de evoluția societății. Cicero a preluat ideile filozofiei grecești, fără a le aduce modificări esențiale. Practica juridică a ignorat însă, cel puțin aparent, filozofia lui Cicero; aceasta însă nu rămîne fără ecou: menținîndu-se în școlile de retori în tot cursul antichității, este în cele din urmă codificată de Iustinian.

Ședința se ridică la ora 19⁰⁰.

X CIV

ȘEDINȚA EXTRAORDINARĂ DIN 25 MARTIE 1967

organizată în colaborare cu « Societatea de studii bizantine »

Prezidează acad. EM. CONDURACHI, președintele Asociației de studii bizantine, și prof. D. M. PIPPIDI, secretar.

Ședința se deschide la ora 18¹⁵.

Membri prezenți: A. Birsan, G. Bunescu, Gh. Cantacuzino, Em. Condurachi, S. Dimitriu, E. Dobroiu, M. Gramatopol, M. Marinescu-Himu, H. Mihăescu, V. Nicolae, C. Noica, A. Petre, M. V. Petrescu, D. M. Pippidi, Gh. Poenaru-Bordea, C. Poghirc, E. Poghirc, D. Popescu, C. Săndulescu, Ș. Tanașoca, R. Vulpe.

Invitați (și membri ai Asociației de studii bizantine): M. Alexandrescu, I. Biberi, Șt. Brezeanu, M. Bulgaru, P. Ceașescu, E. Cernea, G. Cernea, Gh. Cioran, S. Columbeanu, I. Coman, I. Cristoveanu, N. Cristoveanu, C. Danielopolu, A. Elian, Y. Eminescu, G. Fotino, A. Guțu, C. Haliski, A. Herlea, M. A. Musicescu, P. Năsturel, T. Năsturel, M. Neagoe, P. Pistol, O. Sachelarie, S. Sava, D. Simonescu, A. Ștefan, S. Ștefănescu, M. Theodorescu, V. Tulliu, C. M. Vala, Em. Vasilescu, D. Zamfirescu, G. Zanne.

Conferință. Prof. F. THIRLET, *Byzance et l'humanisme*¹.

Ședința se ridică la ora 19⁰⁰.

XCV

ȘEDINȚA DIN 5 APRILIE 1967

Prezidează prof. N. I. BARBU, vicepreședinte.

Ședința se deschide la ora 18⁰⁰.

Membri prezenți: N. I. Barbu, D. Crăciun, Vl. Dumitrescu, M. Duțescu, I. Fischer, Val. Georgescu, M. Jacotă, H. Mihăescu, A. Mocanu, V. Nicolae, M. Nicolaescu, S. Nicolau, N. Onea, A. Petre, D. M. Pippidi, Gh. Poenaru-Bordea, E. Poghir, Aurel Popescu, Cl. Popovici, C. Săndulescu, Al. Suceveanu, N. I. Ștefănescu.

Invitați: I. Donat, Y. Eminescu, M. Grosu, A. Guțu, A. Herlea, A. Horhoianu, A. Popovici, O. Sachelarie, P. Sfetețu, P. Strihan, Gr. Tănăsescu, T. Voinea.

Alegeri de noi membri. A fost aleasă membră a Societății prof. PAULA SFETEȚU (recomandată de prof. D. M. PIPPIDI și I. FISCHER).

Prezentări de lucrări recente. Prof. N. I. BARBU: M. Ruch, *Le préambule dans les œuvres philosophiques de Cicéron*, Paris, 1958; Cl. Moussy, *Gratia et sa famille*, Paris, 1966; E. Greiner, R. Billoret, *Grammaire du latin*, Paris, 1966.

Informație. Prof. N. I. BARBU face o scurtă prezentare a călătoriei de conferințe pe care a întreprins-o în Franța între 12 și 24 martie, vizitând centrele universitare de la Lille, Nancy, Strasbourg și Paris; d-sa a participat de asemenea la un colocviu al Sindicatului învățămîntului superior, la care s-a discutat problema democratizării învățămîntului și cea a metodelor de selecție a studenților. O vizită a fost consacrată centrului lexicologic « Trésor de la langue française ».

Comunicare. Prof. VAL. GEORGESCU, *Fundus optimus maximus. Contribuții la procesul de constituire a proprietății quiritare*. (Vezi articolul autorului, mai sus, p. 185—206).

Discuții. Pun întrebări și iau parte la discuții: prof. H. MIHĂESCU, M. JACOTĂ, D. M. PIPPIDI, N. I. BARBU, A. POPESCU, A. HERLEA.

Prof. H. MIHĂESCU socotește necesară atragerea în discuție a aspectului economic al problemei dezbătute și se întreabă dacă nu cumva trecerea de la sensul pozitiv al expresiei *fundus optimus maximus* la cel negativ nu coincide cu constituirea mării proprietăți.

Prof. M. JACOTĂ arată că gradul de complexitate din ce în ce mai mare a raporturilor dintre proprietari precum și complicarea metodelor de exploatare a proprietăților funciare interzicea orice definiție pozitivă a termenului.

¹ Rezumatul nu ne-a parvenit pînă la trimiterea la tipar a revistei; textul conferinței urmează să apară în *Revue des études sud-est européennes*.

Diverse. I. FISCHER anunță că în ședința din luna iunie se vor discuta programele analitice de latină și de greacă pentru licee, secția umanistică, și pentru liceele clasice. Discuțiile vor avea loc pe baza a două referate, alcătuite de prof. GH. GUȚU, M. POPA, M. IONESCU-BALDOVIN și M. NICOLAESCU pentru limba latină, și prof. N. I. BARBU, H. MIHĂESCU, D. POPESCU și V. POPESCU pentru limba greacă. Comisiile au fost constituite la ultima ședință de birou a Societății; cu același prilej a fost numită și o comisie însărcinată să elaboreze statutul colecției bilingve inițiate de Societate; această comisie este compusă din prof. D. M. PIPPIDI, H. MIHĂESCU, E. DOBROIU și TR. COSTA.

Se amintește apoi că secretariatul Societății s-a angajat să faciliteze membrilor abonamentul la Studiul clasice.

Ședința se ridică la ora 20⁰⁰.

XCVI

ȘEDINȚA DIN 3 MAI 1967

Prezidează acad. AL. GRAUR, președinte.

Ședința se deschide la ora 18⁰⁰.

Membri prezenți: N. I. Barbu, L. Buzdugan, D. Crăciun, Fl. Demetrescu, E. Doruțiu-Boilă, S. Dimitriu, M. Dușescu, I. Fischer, Val. A. Georgescu, M. Gramatopol, Al. Graur, G. Guțu, M. Hetco, I. Ionescu, R. Iordache, Tr. Lăzărescu, C. Noica, M. V. Petrescu, Gh. Poenaru-Bordea, C. Poghirc, E. Poghirc, D. Popescu, V. Popescu, Cl. Popovici, C. Săndulescu, P. Sfetețu, A. Suceveanu, N. I. Ștefănescu, R. Vulpe.

Invitați: M. Babeș, Gh. Ceașescu, P. Ceașescu, A. Horhoianu, A. Nasta, A. Popovici, M. Theodorescu, E. Vulpe.

Alegeri de noi membri. A fost ales membru al Societății prof. ALEXIE HORHOIANU (recomandat de prof. N. I. BARBU și I. IONESCU).

Prezentări de lucrări recente. Prof. TR. LĂZĂRESCU: J. Eberle, *Amores. Noua carmina*. München, 1965. Prof. D. CRĂCIUN: Caesar, *Fragmente, opera apocrifă* (pref. de C. Poghirc, trad. de J. Vilan-Unguru și E. Poghirc), București, 1967. Prof. M. DUȘESCU: *Encyclopédie de la mythologie* (pref. P. Grimal), Paris-Bruxelles, 1962; J. H. Croon, *Encyclopédie de l'antiquité classique*, Paris-Bruxelles, 1962. I. FISCHER: Xenofon, *Viața lui Cyrus cel Bătrîn, întemeietorul statului persan* (trad., studiu introd. și note de M. Marinescu-Himu), București, 1967. Acad. AL. GRAUR: *Bulletin de la Société de linguistique de Paris*, LXI, 1966, 1-2; Persius, Iuvenal, Marțial, *Satire și epigrame* (trad. de T. Măinescu și Al. Hodoș, pref. de I. Fischer, note de I. Fischer și Tr. Costa), București, 1967.

Informație. Prof. N. I. BARBU prezintă câteva date asupra ședinței Comitetului internațional pentru promovarea studiilor latine, ținută la Roma în 24 aprilie 1967.

Comunicare. Prof. R. VULPE, *Subsidiiile plătite de romani dacilor pe vremea Flaviilor*.

Într-un pasaj din *Getica* lui Iordanes (XIII, 76) privind începutul războaielor dacice ale lui Domițian, se spune că primul atac al dacilor în Moesia, produs prin surprindere și soldat cu înfrângerea și moartea guvernatorului local Oppius Sabinus (în iarna 85-86), a avut loc după

o lungă perioadă de pace (*post longum interuallum*), că prin acest atac a fost rupt un pact încheiat anterior cu alți împărați romani (*foedus quod dudum cum aliis principibus pepigerant*) și că pricina rupturii a fost teama de « zgîrcenia » lui Domițian (*Domitiano imperatore regnante eiusque auaritam metuentes*).

Examinînd critic aceste informații, cărora nu li s-a dat o suficientă atenție pînă acum, deși istoricul got le deținea după toate probabilitățile dintr-un izvor de valoarea lui Dio Chrysostomus, autorul concludă că liniștea de care s-a bucurat Imperiul Roman la Dunărea moesică în intervalul dintre anii 70 și 85, a fost efectul unei înțelegeri formal încheiate de Vespasian și reînnoite de Titus, prin care aceștia se obligau să plătească dacilor subsidii anuale. În consecință, nu Domițian este acela care a inaugurat față de daci politica subsidiilor, după cum i s-a creat faima încă din antichitate prin pana unor istorici ostili, reprezentanți ai clasei senatoriale. Domițian, dimpotrivă, a respins cererea dacilor de a mări suma plătită, iar în urma atacului prin care dacii au căutat să-și impună pretențiile cu forța, el a perseverat, cu toate dezastrele suferite, pînă cînd, în cele din urmă obținînd victoria, a primit supunerea lui Decebal, plătindu-i suma pe care ca învingător a socotit-o convenabilă și luîndu-și în schimb garanții solide.

Discuții. Pun întrebări și iau parte la discuții: prof. N. I. ȘTEFĂNESCU, VAL. GEORGESCU, N. I. BARBU, M. GRAMATOPOL, GH. POENARU-BORDEA, C. POGHIRC, M. BABEȘ, I. IONESCU.

Prof. N. I. ȘTEFĂNESCU se întreabă dacă politica subsidiilor n-a fost folosită de romani pentru a destrăma alianțele dintre popoarele din afara granițelor Imperiului, favorizînd pe unul în dauna altuia, și dacă Domițian n-a obținut prin aceasta izolarea lui Decebal, ușurînd astfel victoria finală a lui Traian.

Prof. N. I. BARBU discută valoarea mărturiei textelor literare contemporane, în special ale lui Plinius și Tacit și se oprește asupra conflictelor dintre Domițian și comandanții armatelor.

Prof. VAL. GEORGESCU situează problema dezbătută de comunicare în ansamblul relațiilor cu caracter juridic între Imperiu și statele vecine și atrage atenția asupra lucrării recente a lui M. Lemosse, *Le régime des relations internationales du Haut-empire Romain*.

Diverse. Acad. AL. GRAUR anunță că vol. IX din *Studii clasice* va apărea în luna august, înaintea celui de al X-lea Congres internațional al lingviștilor. Numerele următoare vor apărea în primăvară, astfel că depunerea articolelor trebuie încheiată în luna octombrie.

Ședința se ridică la ora 20⁰⁰.

XCVII

ȘEDINȚA DIN 7 Iunie 1967

Prezidează acad. AL. GRAUR, președinte.

Ședința se deschide la ora 18⁰⁰.

Membri prezenți: A. Aricescu, V. Atanasiu, N. I. Barbu, V. Bălăianu, A. Calangiu, Tr. Costa, D. Crăciun, H. Dumitrescu, M. Duțescu, I. Fischer, I. Franga, C. Georgescu, Val. Georgescu, Al. Graur, G. Guțu, A. Horhoianu, Vl. Iliescu, I. Ionescu, M. Marinescu, M. Marinescu-Himu, M. Mereuță, M. Nasta, M. Nicolaescu, S. Nicolau, S. Papadima, M. V. Petrescu, A. Piatkowski, D. M. Pippidi, Gh. Poenaru-Bordea, C. Poghirc, E. Poghirc, L. Pop, M. Popa, A. Popescu, D. Popescu, S. Popescu, T. Popescu, V. Popescu, Cl. Popovici, Gh. Sirbu, N. I. Ștefănescu, N. Ș. Tanașoca, A. Tuzu, J. Unguru, R. Vulpe, J. Zeceanu.

Invitați: Cl. Bojin, M. Dumitrescu, M. Manolescu, C. Moldoveanu, M. Tarasov.

Alegeri de noi membri. A fost aleasă membră a Societății prof. MARIA DUMITRESCU (recomandată de prof. R. VULPE și Cl. POPOVICI).

Prezentări de lucrări recente. Prof. R. VULPE: *Kultura antičnogo mira* (Omagiu V. D. Blavatskij), Moscova, 1966. Prof. VAL. GEORGESCU: M. LEMOSSE, *Le régime des relations internationales du Haut-empire Romain*, Paris, 1967. GH. POENARU-BORDEA: *Schweizer Münzblätter*, 15, 1965; *Schweizerische numismatische Rundschau*, XLV, 1966. I. FISCHER: V. Väänänen, *Introduction au latin vulgaire*, Paris, 1967. Acad. AL. GRAUR: M. Lucidi, *Saggi linguistici*, Napoli, 1966.

Discutarea programelor analitice pentru limbile clasice din învățământul mediu (licee clasice și secții umaniste).

Prof. G. GUȚU, *Raport asupra programelor pentru limba latină.*

Prof. N. I. BARBU, *Raport asupra programelor pentru limba greacă.*

Ambele rapoarte discută critic prevederile programelor și prezintă propuneri de ameliorare privind ordinea și proporția expunerilor de gramatică, precum și ponderea care ar trebui acordată fiecărui text din operele literare antice.

Discuții. Referenților le-au fost adresate întrebări de către tovarășii M. MARINESCU-HIMU, I. FRANGA, I. IONESCU, D. CRĂCIUN, VAL. GEORGESCU.

Observații au fost prezentate de către tovarășii N. I. BARBU, D. POPESCU, D. CRĂCIUN, N. ȘTEFĂNESCU, C. POGHIRC, I. FRANGA, TR. COSTA, I. IONESCU, M. NICOLAESCU, I. FISCHER, M. POPA. Toți vorbitorii au scos în evidență numărul mult prea redus de ore acordate celor două limbi, în special în liceele zise clasice.

Prof. N. I. BARBU atrage atenția asupra faptului că o idee corectă asupra programei nu se poate câștiga decît analizînd manualele; de aceea propune orientarea discuțiilor și asupra principiilor de alcătuire a acestora (raportul dintre bucățile de lectură și gramatică, metoda de a-i deprinde pe elevi cu traducerea, tematica bucăților de lectură). Nu socotește recomandabilă renunțarea la textele din Lucretiu și din Plaut.

Prof. D. POPESCU propune alcătuirea unei comisii formate din referenții ședinței de azi și din autorii programelor, pentru a se alcătui programe mai bine orientate.

I. FRANGA recomandă introducerea temei latine în programe.

TR. COSTA recomandă abandonarea lecțiilor de istorie literară în favoarea unor lecturi cît mai masive din cîțiva autori cu adevărat clasici, în primul rînd Caesar și Cicero.

Prof. M. POPA se îndoiește de interesul pe care l-ar putea trezi Caesar în rîndul elevilor; nu crede că Plaut e nepotrivit pentru învățarea limbii latine.

În încheiere, acad. AL. GRAUR rezumă discuțiile, atrăgînd atenția asupra necesității de a se acorda o importanță mult mai mare limbilor clasice în liceele clasice, pentru formarea unor specialiști bine pregătiți; la aceste licee, matematica și fizica ar trebui eliminate din programe.

Se dă cuvîntul reprezentantei Ministerului, M. TARASOV.

La propunerea acad. AL. GRAUR se alcătuiește o comisie de redactare, însărcinată să prezinte Ministerului concluziile dezbaterilor. Din comisie fac parte prof. G. GUȚU, N. I. BARBU, D. POPESCU și I. FISCHER.

Diverse. I. FISCHER dă informații asupra pregătirilor în vederea participării la Conferința de la Görlitz.

Anunță apoi că următoarea Conferință de studii clasice va avea loc la Varșovia, între 21 și 25 oct. 1968, cu următoarea tematică provizorie: 1. Forme de muncă în antichitate. 2. Ultimul

secol al republicii romane. 3. Teatrul antic și influențele sale asupra teatrului european. 4. Teoriile antice ale istoriei. 5. Realizările arheologiei clasice în URSS și în țările de democrație populară.

Ședința se ridică la 21²⁵.

Notă adițională. Publicăm în continuare textul concluziilor ședinței, alcătuit de comisia menționată mai sus și înaintat, împreună cu cele două rapoarte, Ministerului Învățământului.

1. Majoritatea vorbitorilor au subliniat necesitatea unui număr mai mare de ore de latină și greacă la liceele și secțiile clasice. Întrucât prin crearea acestor secții se urmărește pregătirea de specialiști în științele umaniste (filologie, istorie, drept), se consideră că o bună pregătire nu poate fi realizată decât cu un număr minim de cinci ore pe săptămână la fiecare dintre cele două discipline în cei patru ani de studii. Aceste ore pot fi obținute prin reducerea numărului de ore de la obiectele specifice secției reale.

2. S-a socotit că programa analitică trebuie să aibă în vedere următoarele principii:

a. Bucățile de lectură pentru primii doi ani de studii să cuprindă cât mai multe informații asupra vieții grecilor și romanilor.

b. Bucățile să aibă un conținut unitar și să nu fie mutilate prin includerea forțată a unor forme necesitate de predarea gramaticii.

c. Pe cât posibil, bucățile să fie extrase din operele autorilor latini și greci și adaptate necesităților de predare.

3. În ceea ce privește autorii care trebuie predați în clasele XI și XII, majoritatea vorbitorilor au subliniat necesitatea reducerii numărului autorilor studiați în favoarea traducerii de mai multe texte din același autor. S-a propus ca în clasa a XI-a să se predea texte din Caesar, Cicero, Ovidiu, iar în clasa a XII-a să se predea, cronologic, texte din următorii autori: Plaut (2 ore), Lucrețiu (6 ore), Seneca (2 ore), Marțial (1 oră), Iuvenal (2 ore), acordându-se un număr masiv de ore lui Titus Livius, Vergilius, Horatius, Tacitus.

4. La programele analitice alcătuite de Minister pentru clasele a IX-a și a X-a s-au făcut unele observații de amănunt, care au și fost înaintate Ministerului.

XCVIII

ȘEDINȚA EXTRAORDINARĂ DIN 19 OCTOMBRIE 1967

Prezidează acad. AL. GRAUR, președinte.

Ședința se deschide la ora 18¹⁶.

Membri prezenți: V. Antonescu, N. I. Barbu, G. Bordenache, L. Buzdugan, Tr. Costa, M. Crișan, C. Drăgulescu, M. Dușescu, I. Fischer, C. Georgescu, Val. Georgescu, Al. Graur, R. Iordache, H. Mihăescu, Ș. Mironescu, M. Nichita, V. Nicolae, M. Nicolaescu, N. Onea, M. V. Petrescu, A. Piatkowski, D. M. Pippidi, Gh. Poenaru-Bordea, C. Poghirc, E. Poghirc, L. Pop, D. Popescu, Cl. Popovici, C. Săndulescu, D. Slușanschi, N. I. Ștefănescu, A. Tuzu, J. Unguru.

Invitați: V. Ani, D. Berciu, I. Enache, C. Fanella, M. Lupescu, D. Mincu, I. Minulescu, Al. S. Ștefan.

Acad. AL. GRAUR salută prezența profesorului FRANCO SARTORI, de la Universitatea din Padova, a cărui vizită, așteaptă în noiembrie 1966, a trebuit să fie amînată din cauza inundațiilor care au devastat nordul Italiei.

Conferință. Prof. FR. SARTORI, *Costituzioni italiane, italiche, etrusche*. (Vezi mai sus, p. 29–50).

Ședința se ridică la ora 19³⁰.

XCIX

ȘEDIȚA DIN 16 NOIEMBRIE 1967

Adunare generală anuală

Prezidează prof. R. VULPE, vicepreședinte.

Ședința se deschide la ora 18⁴⁵.

Membri prezenți: I. Aesan, I. Aisner, N. I. Barbu, L. Buzdugan, A. Calangiu, C. Chircu, Tr. Costa, D. Crăciun, Fl. Demetrescu, E. Dobroiu, C. Drăgulescu, M. Dumitrescu, Vl. Dumitrescu, M. Economu, I. Fischer, I. Franga-Casan, C. Georgescu, Val. Georgescu, Gh. Guțu, M. Hetco, A. Iorhoianu, M. Jacotă, Tr. Lăzărescu, M. Marinescu-Himu, Margareta Nasta, M. Nasta, V. Nicolae, M. Nicolaescu, S. Nicolau, C. Noica, N. Onea, M.-V. Petrescu, D. M. Pippidi, C. Poghirc, E. Poghirc, A. Popescu, D. Popescu, Cl. Popovici, A. Rădulescu, C. Săndulescu, D. Slușanschi, N. I. Ștefănescu, N. Ș. Tanașoca, A. Tuzu, J. Unguru, R. Vulpe.

Neputînd participa la Adunarea Generală din motive de forță majoră, au trimis adeziuni scrise, prin care se asociază la hotărârile majorității: toți cei 34 membri ai Filialei Cluj, 20 membri ai Filialei Iași, 28 membri ai filialei Constanța, precum și următorii: V. Arjoca, R. Cristescu-Ocheșanu, I. Dumitrache, H. Dumitrescu, Al. Graur, M. Iliescu, Vl. Iliescu, L. Lupaș, L. Macarie, M. Marinescu, H. Mihăescu, A. Petre, Z. Petre, A. Piatkowski, S. Popescu, V. Popescu, Iorgu Stoian.

Constatîndu-se că numărul de membri prezenți prevăzut de statute pentru constituirea Adunării Generale a fost atins, se declară deschisă ședința.

Înainte de a intra în dezbateră problemelor prevăzute în ordinea de zi, prof. R. VULPE evocă figura profesorului MIHAI MACREA, decedat la Berlin în 19 oct., după ce reprezentase Societatea la Conferința internațională de studii clasice de la Gôrlitz. Adunarea păstrează un minut de reculegere.

Raportul de activitate al biroului pe anul 1966—1967, prezentat de prof. D. M. PIPPIDI: Tovarășe și tovarăși,

În linii mari, anul al cărui bilanț sîntem ținuți să-l înfățișăm astăzi nu se deosebește prea mult de anii precedenți. O dată mai mult activitatea Societății s-a desfășurat în direcțiile cunoscută, o dată mai mult citorva realizări îmbucurătoare li se adaugă rămîineri în urmă imputabile, în parte, împrejurărilor, în parte lipsei noastre de pricepere sau de sîrguință. O judecată dreaptă trebuie să țină seamă de toate aceste aspecte, pînă la urmă inseparabile.

Printre rezultatele pozitive ale muncii noastre se înscrie, în primul rînd, organizarea cu regularitate a ședințelor de comunicare. Cum am mai avut prilejul s-o spun în unele din rapoartele mele precedente, Comitetul acordă acestei forme de activitate o luare aminte deosebită nu numai întrucît e vorba de o cale — între altele — de dobîndire și de împărtășire a unor adevăruri științifice cîteodată importante, dar mai ales pentru că vede în ea o manifestare a atașamentului membrilor față de Societate și al Societății pentru programul pe care și l-a fixat cu aproape zece ani în urmă. Pentru noi care le pregătim, ca și pentru cei ce le judecă de la oarecare distanță, punctualitatea și buna ținută a ședințelor Societății constituie cea mai bună dovadă a preocupărilor ce ne însuflețesc: o explicație a succeselor obținute și o cheazăsie a succeselor viitoare.

În anul expirat, cum știți, regularitatea și nivelul ședințelor lunare de comunicare n-au fost cu nimic mai prejos de cele din anii precedenți: numărul participanților a fost chiar în creștere

și la unele reuniuni am notat cu mulțumire prezența printre noi a unor persoane străine de Societate. Aceasta s-a întâmplat mai ales cu prilejul reuniunilor festive organizate, o dată — cu colaborarea Centrului de Logică al Academiei — pentru pomenirea regretatului profesor Aram Frenkian, altă dată — în colaborare cu Cercul de Studii al profesorilor de la Facultatea de limbă și literatură română — pentru sărbătorirea a 100 ani de la nașterea lui Antoine Meillet. Alături de aceste ședințe comemorative, se cuvin de asemeni amintite ședințele de lucru când am avut plăcerea să primim printre noi doi oaspeți străini: în primăvară, într-o întâlnire pregătită împreună cu Societatea de Studii bizantine, pe profesorul Fredy Thiriet, de la Universitatea din Strasbourg; — în octombrie trecut, într-o ședință încă proaspătă în amintiri, pe profesorul Franco Sartori de la Universitatea din Padova. De o mențiune specială se învrednicește și ședința de la 7 iunie, în care — cu participarea la discuții a mai multor colegi din învățământul mediu și pornind de la două rapoarte citite de profesorii Barbu și Guțu — s-a examinat programa de predare a limbilor greacă și latină în școlile medii. Ca urmare a acestor dezbateri, Societatea a înaintat Ministerului memoriile luate în discuție, cuprinzând observațiile noastre întemeiate. Dacă rezultatele nu-s acelea pe care le-am fi dorit, avem cel puțin mângâierea de a nu fi rămas indiferenți la o stare de lucruri ale cărei inconveniente sîntem în măsură să le judecăm mai bine decît oricine.

Alături de ședințele de comunicări, atenția Comitetului s-a îndreptat și în anul expirat spre publicația Societății, ajunsă acum la al IX-lea volum. În momentul când vă vorbesc, revista a ajuns la « bunul de tras », ceea ce înseamnă că vom avea « semnalul » încă în luna aceasta și că difuzarea s-ar putea face înainte de sfîrșitul anului. Cum veți putea aprecia cu toții, conținutul de studii și comunicări e și de data aceasta interesant și variat, iar cronica mai întinsă decît oricînd. Avem și mai multe colaborări străine, din care mă mulțumesc să menționez — nu fără mîndrie — pe a profesorului Louis Robert, de la Collège de France, care ne-a dat primul dintr-o serie de articole consacrate revizuirii critice a unor documente epigrafice și numismatice descoperite « între Carpați și Propontida ».

Cît vorbesc de revistă, nu pot să nu zăbovesc o clipă asupra bunei primiri de care continuă să se bucure printre specialiștii de pretutindeni. Pe lângă publicațiile trimise redacției spre recenzare, al căror număr e în continuă creștere, se înmulțesc și cererile de schimburi cu periodice din numeroase țări, ceea ce — mai bine decît orice — arată interesul pe care-l trezește și prețuirea de care continuă să se învrednicească. Dintre ultimele propuneri de schimburi regulate amintesc: din Austria, *Wiener Studien* (seria nouă); din Italia, lucrările Seminarului de Filologie clasică de la Universitatea din Genova; din Spania, revista *Perficil* și alte publicații ale colegiului « de San Estanislao » din Salamanca; din Argentina, colecția *Textos y Estudios* a Facultății de Litere din La Plata; din Iugoslavia, revista *Ziva Antika*. În aceste condiții, socotim că am avut dreptate văzînd în revistă una din principalele forme de manifestare ale Societății și acordîndu-i luarea aminte pe care i-am închinat-o de la întemeiere. Drumul ascendent pe care n-a încetat să-l parcurgă e cea mai bună răsplată a silințelor noastre.

Într-un alt domeniu de activitate, — ca să zic așa, « al relațiilor externe » — rezultatele obținute în cursul anului încheiat au fost fără îndoială mai puțin bune. Nu vorbesc de oaspeții străini pe care am avut plăcerea să-i primim printre noi: profesorii Fredy Thiriet și Franco Sartori, pomeniți înainte, sau profesorul Jean Taillardat, decanul Facultății de Litere din Lyon, pe care l-am putut saluta ca oaspete al Societății cu prilejul Congresului Internațional al lingviștilor din septembrie trecut. Mă refer la participarea Societății de studii clasice din România la lucrările ultimei Conferințe EIRENE, organizată și patronată de Academia de Științe din Berlin la Görtitz, în a doua jumătate a lunii octombrie. La această manifestare, intenția noastră era să asigurăm intervenția în dezbateri a unui număr apreciabil de vorbitori, pe lângă prezența la lucrări a unui grup important de ascultători. În acest sens, am făcut demersurile necesare pe lângă ONT, și proiectul se apropia de realizare, cînd a fost făcut să eșueze, în primul rînd de retragerea în ultimul ceas

a celei mai mari părți din înscrși, în al doilea rând, de lipsa de zel a ONT-ului, din capul locului puțin dispus să organizeze o călătorie de grup într-un orașel de provincie puțin cunoscut și situat în afara traseelor obișnuite de excursii turistice. Oricum ar fi, până la urmă participarea românească la Conferința de la Görlitz s-a redus la cei doi delegați oficiali ai Societății, autori ai unor coreferate solicitate de organizatori: profesorul Mihail Macrea, din Cluj, și lectorul universitar Mihai Nasta, din București ; tot profesorul Macrea a citit cu același prilej și coreferatul colegei noastre Gabriella Bordenache, intitulat *Idrologia classica greca nella tematica funeraria di una provincia romana*. Moartea neașteptată a celui dintii, în chiar ceasul când se pregătea de întoarcere, ne-a îndurerat în chip deosebit. Minutul de reculegere păstrat în amintirea lui la începutul acestei ședințe a exprimat numai în parte adinea părere de rău, amintirea pioasă pe care înțelegem s-o păstrăm unui colaborator stimat și iubit. Ceva mai mult despre viața și activitatea lui M. Macrea, precum și despre legăturile lui cu Societatea noastră ne propunem să scriem în volumul viitor al revistei, când îi vom evoca amintirea. Până atunci, prin gura mea, Comitetul trimite tovarășei de viață a dispărutului și întregii familii Macrea expresia părerii de rău și a sincerei simpatii cu care întreaga Societate de Studii clasice ia parte la pierderea suferită.

Ca întotdeauna în împrejurări similare, cu prilejul întâlnirii de la Görlitz, Comitetul EIRENE a luat în cercetare problema următoarei întâlniri, acceptînd propunerea colegilor poloni ca viitoarea Conferință să se țină la Varșovia, în octombrie 1968. La ora actuală tematica a și fost întocmită și comunicată comitetelor naționale printr-o primă circulară a organizatorilor. Despre ea, ca și despre desfășurarea lucrărilor de la Görlitz, de care n-avem răgaz să ne ocupăm astăzi, socotim potrivit să se vorbească în cea dintii ședințe de lucru a Societății.

Astăzi, în schimb, înainte de a încheia, aș vrea să vă întreb în despre raporturile Societății cu cele trei filiale ale ei din Cluj, Iași și Constanța, despre care a mai fost vorba și în raportul meu precedent. Starea de lucruri de care mă plîngeam atunci — lipsa unor contacte regulate cu comitetele filialelor și a unor informații circumstanțiate despre activitatea acestora — a continuat din păcate — și în anul 1966/67, ceea ce mă obligă să adresez colegilor din Constanța și Cluj îndeosebi aceleași apeluri la colaborare și aceleași îndemnuri la activitate pe care li le adresem și anul trecut. La acestea sînt imputernicit să adaug însă și un avertisment: acela, anume, că Societatea nu ține să întemeieze filiale numai pentru a putea spune că are asemenea prelungiri în restul țării, ci pentru a se mîndri — dacă e cazul — cu activitatea lor, pentru a avea mulțumirea că munca depusă de comitetul bucureștean slujește cumva ca exemplu comitetelor provinciale. Dacă, pentru un motiv sau altul, colegii noștri din cele două filiale amintite nu sînt dispuși să facă sacrificiul pe care li-l cerem pentru cauza comună, sînt liberi să ne-o spună. Liberi sîntem însă și noi să ne exprimăm dezaprobarea pentru asemenea purtări și să propunem, dacă va fi nevoie, viitoarei Adunări generale să ia atitudine față de filialele care-și uită îndatoririle asumate în clipa înființării.

Ultimul cuvînt al raportului meu va fi pentru Ministerul Învățămîntului, sub ale cărui auspicii lucrăm, cum se știe, din clipa întemeierii. În anul expirat, Ministerul ne-a aprobat în continuare subvenția de 12 000 lei, de care ne bucurăm de mai mulți ani, și ne-a înlesnit trimiterea la Görlitz a celor doi delegați de care a fost vorba înainte. În numele Comitetului și al Dvs. al tuturor, îngăduiți-mi să-i exprim mulțumirile noastre recunoscătoare. Dar colaborarea Societății cu autoritatea tutelară nu se oprește aci. Pentru viitor avem nădejdi de întărirea legăturilor de care vorbesc și dacă publicarea acelei reviste de largă difuziune la care ne gîndim mai de mult face încă obiect de discuții, înțelegerea pentru editarea unei colecții de texte bilingve e pe cale de realizare. Primele titluri au fost comunicate Ministerului și, cu consimțămîntul editorilor, s-au fixat și termenele de livrare a primelor manuscrise — pentru seria latină ca și pentru cea greacă. Rămîn de fixat detaliile tehnice ale colecției, pentru ca lucrările să poată fi înscrise definitiv în planul de tipărituri. Cînd

primele volume vor ieși de sub teacuri — într-un an sau doi, sperăm —, un alt punct important din programul nostru de lucru va fi căpătat un început de realizare.

Cu acestea, tovarășe și tovarăși, socot a fi înfățișat un tablou corect al activității Comitetului Societății, de un an încoace. Ne rămîne să vă invităm a vă spune părerea asupra dării de seamă ascultate și, la capătul discuțiilor, să ne acordați — de veți găsi cu cale — convenita descărcare.

I. FISCHER dă apoi citire raportului Filialei din Iași a Societății, întocmit de prof. O. TEACIUC și Gh. COSOI:

Filiala Iași a Societății de studii clasice, cuprinzînd un număr de 40 membri, a ținut în cursul anului 1967 pînă în prezent un număr de 3 ședințe, după cum urmează:

1. Ședința din 5 martie 1967 (au participat 37 membri), la care tov. conf. univ. N. Gostar a prezentat comunicarea *Problema autenticității versurilor 387 — 388 din « Consolatio ad Liuiam »*. În continuare tov. lector N. Baran și asist. Simina Noica au făcut prezentări de publicații recente.

2. Ședința din 23 aprilie 1967 (au participat 20 membri), la care conf. univ. M. Jacotă a prezentat comunicarea *Drept și transformări sociale în Roma antică (secolul II e.n.)*. În continuare, tov. Oct. Teaciu și tov. asist. Nic. Todirașcu au făcut prezentări de lucrări recente.

3. Ședința din 28 mai 1967 (au participat 19 membri), la care tov. prof. univ. Th. Simenschy a prezentat comunicarea *Cugetările lui Publius Syrus*, iar tov. asist. Tr. Diaconescu *Observații cu privire la traducerea lui Coșbuc din Odissea*, după care tov. asist. S. Noica a prezentat lucrări recente.

Pînă la sfîrșitul anului 1967 avem programate încă două ședințe (una în noiembrie, alta în decembrie).

Adunarea generală de dare de seamă și pentru alegerea noului comitet se va ține la sfîrșitul lunii decembrie 1967.

Raportul asupra gestiunii financiare, prezentat de Tr. COSTA:

La începutul anului 1966/1967, Societatea de studii clasice avea, reportată din anul precedent, suma de lei 688,20 (șase sute optzeci și opt de lei și douăzeci de bani), proveniți din cotizații. În cursul anului 1966/1967, s-au încasat din cotizații lei 2190 (două mii o sută nouăzeci de lei). S-au cheltuit, cu acte justificative, lei 937,50 (nouă sute treizeci și șapte de lei și cincizeci de bani). Au rămas deci, din cotizații, lei 1940,70 (una mie nouă sute patruzeci de lei și șaptezeci de bani).

La data de 1 noiembrie 1967, Ministerul Învățămîntului nu vărsase încă subvenția de 12 000 lei, acordată pentru anul în curs. Din subvenția anului trecut, s-a reportat suma de lei 19 825,08 (nouăsprezece mii opt sute douăzeci și cinci lei și opt bani). S-a adăugat la aceasta dobinda de lei 333,97 (treisute treizeci și trei lei și nouăzeci și șapte bani). S-au cheltuit cu acte justificative (salarii, asigurări sociale, deplasări, invitarea unui delegat la Congresul lingviștilor) lei 10 121,35 (zece mii o sută douăzeci și unu lei și treizeci și cinci bani). Au rămas, deci, din subvenții, lei 10 037,70 (zece mii treizeci și șapte lei și șaptezeci bani).

Astfel, Societatea dispune în total, din cotizații și subvenții, de lei 11 978,40 (unsprezece mii nouă sute șaptezeci și opt lei și patruzeci bani).

Raportul comisiei de cenzori, întocmit de prof. VAL. GEORGESCU și D. CRĂCIUN și prezentat de prof. VAL. GEORGESCU:

Azi 16 noiembrie 1967, noi subsemnații cenzori ai Societății de studii clasice, intrîndu-ne pentru verificarea gestiunii Societății în prezența casierului, prof. Tr. Costa, am constatat următoarele: gestiunea financiară a fost ținută în regulă, fiind înregistrate toate operațiunile și existînd acte justificative legale pentru ele.

Propunem Adunării generale să mulțumească tovarășului casier pentru munca depusă și să dea Comitetului de conducere și casierului cuvenita descărcare pentru gestiunea financiară pe anul 1966/1967.

Discuții. Iau cuvântul pe marginea rapoartelor: prof. N. I. BARBU, TR. LĂZĂRESCU, VAL. GEORGESCU, A. RĂDULESCU, D. CRĂCIUN, VL. DUMITRESCU, TR. COSTA.

Prof. N. I. BARBU informează Adunarea de stadiul în care se află pregătirile pentru publicarea revistei de popularizare. Pentru a-i asigura apariția, este necesară obținerea unor abonamente prealabile; d-sa a câștigat în acest scop concursul prof. C. Drăgulescu, directorul I.P.C.D., care va trimite circulare informative către profesorii din învățământul mediu.

Prof. TR. LĂZĂRESCU propune ca alegerea biroului să se facă prin vot secret și se arată nemulțumit de caracterul de prea strictă specialitate a *Studiilor Clasice*.

Prof. VAL. GEORGESCU socotește că biroul trebuie să deponă eforturi mai susținute pentru sprijinirea activității filialelor și pentru reprezentarea acestora la ședințele din București ale Societății. Propune constituirea unui fond de garanție pentru revista de popularizare, obținut din contribuția benevolă a membrilor Societății.

Prof. A. RĂDULESCU, președintele Filialei din Constanța, dă informații asupra activității Filialei și propune programarea în ședințele de la Constanța a unor comunicări ținute de clasiști din București. Cere de asemenea o stringere a legăturilor dintre filială și biroul societății și în domeniul administrativ.

Prof. TR. COSTA anunță sporirea numărului de studenți admiși la secția de filologie clasică. Propune ca în luna februarie, cu ocazia celei de a 10-a aniversări a constituirii Societății, să se convoace o Adunare Generală cu misiunea de a aduce modificări în statut.

Din partea Biroului răspund și dau informații prof. R. VULPE, D. M. PIPPIDI și I. FISCHER.

Se supune apoi votului Adunării **descărcarea de gestiune**. Aceasta este acordată de unanimitatea membrilor prezenți.

Alegerea biroului pe anul 1967—1968. Pentru conducerea lucrărilor se alege un prezidiu compus din prof. VAL. GEORGESCU președinte, D. CRĂCIUN și M. JACOTĂ, membri.

S-au făcut următoarele propuneri:

Pentru funcția de președinte: acad. AL. GRAUR (propus de prof. R. VULPE), acad. C. DAICOVICIU (propus de prof. TR. LĂZĂRESCU).

Pentru funcția de vicepreședinte: prof. N. I. BARBU (propus de prof. D. CRĂCIUN), prof. R. VULPE (propus de prof. D. M. PIPPIDI), acad. C. DAICOVICIU (propus de prof. VAL. GEORGESCU).

Pentru funcția de secretar: prof. D. M. PIPPIDI (propus de N. ONEA și sprijinit de prof. VAL. GEORGESCU), prof. VL. DUMITRESCU (propus de prof. TR. LĂZĂRESCU). Prof. VL. DUMITRESCU refuză să candideze și se asociază propunerii privind alegerea prof. D. M. PIPPIDI.

Pentru funcția de secretar adjunct: I. FISCHER (propus de prof. D. M. PIPPIDI).

Pentru funcția de casier: prof. TR. COSTA (propus de prof. N. I. BARBU și sprijinit de prof. N. I. ȘTEFĂNESCU).

Au fost aleși:

Președinte: acad. AL. GRAUR (cu unanimitatea voturilor celor prezenți minus un vot contra).

Vicepreședinți: prof. N. I. BARBU (cu unanimitatea voturilor), prof. R. VULPE (cu unanimitatea voturilor), acad. C. DAICOVICIU (cu unanimitatea voturilor).

Secretar: prof. D. M. PIPPIDI (cu unanimitatea voturilor celor prezenți minus un vot contra).

Secretar adjunct: I. FISCHER (cu unanimitatea voturilor).

Casier: prof. TR. COSTA (cu unanimitatea voturilor).

Alegerea comisiei de cenzori. S-au făcut următoarele propuneri:

Ca membri titulari: prof. VL. DUMITRESCU (propus de I. FISCHER, sprijinit de prof. VAL. GEORGESCU), prof. VAL. GEORGESCU (propus de prof. D. M. PIPPIDI). Prof. VAL. GEORGESCU refuză să candideze și propune pe prof. M. JACOTĂ.

Ca membri supleanți: prof. D. CRĂCIUN (propus de prof. N. I. BARBU), prof. A. RĂDULESCU (propus de prof. VL. DUMITRESCU), prof. M. MARINESCU-PIIMU (propusă de prof. R. VULPE)

Au fost aleși:

Membri titulari: prof. VL. DUMITRESCU (cu unanimitatea voturilor) și prof. M. JACOTĂ (cu unanimitatea voturilor).

Membri supleanți: prof. D. CRĂCIUN (cu unanimitatea voturilor) și prof. M. MARINESCU-PIIMU (cu unanimitatea voturilor).

În numele noului birou, prof. R. VULPE mulțumește Adunării generale pentru încrederea acordată și își exprimă speranța că viitoarea activitate a biroului va justifica această încredere.

Diverse. I. FISCHER anunță pentru 25 noiembrie ședința extraordinară a Societății, la care va conferenția prof. M. RUCH (Nancy).

Prof. D. M. PIPPIDI dă citire unei telegrame de condoleanțe care urmează să fie trimisă de către Adunare prof. VIRGINIA MACREA.

La propunerea tov. N. ONEA, se fixează data ședințelor ordinare: prima joi a fiecărei luni. Fac alte comunicări prof. VAL. GEORGESCU și A. RĂDULESCU.

Ședința se ridică la ora 20⁴⁰.